

Nakovich szépíjtési verseny Gradistyén

A nyugat-magyarországi gradistyei horvátok a hazai horvátság egyik különleges csoportját alkotják. Hagyományaikban, nyelvükben kötődnek az immár államhatárokkal tőlük elválasztott ausztriai, szlovákiai, moráviai (csehországi) horvátokhoz.

A régmúltban a hazai gradistyei horvátság egyik legnagyobb szívfájdalma anyanyelvi oktatásuk hiánya volt. Az iskolákban a kötelezően előírt szerbhorvát nyelv tanítása ezen a téren is csak az asszimilációs folyamatot segítette. A '90-es évek aztán meghozták a rég áhított tantervi módosítást, amely engedélyezte a régió iskoláiban a gradistyei horvát nyelv oktatását. A kezdetek, tankönyvek hiányában, az átállás megannyi gyötrelmével, sokszor elkésérítően nehéznek bizonyultak. Mégis elmondható, a gradistyei horvátok napjainkban már többé-kevésbé saját tankönyveikből tanítanak és külön versenyeket is szerveznek tanulóik számára.

A Magyarországi Gradistyei Horvátok Egyesülete, Bölc Mátild elnökletével és kezdeményezésére 1996-ban indította útjára az itteni iskolásoknak a magyar nyelvű Kazinczy szépíjtési verseny mintájára a *Nakovich-versenyt*. A megmérettetés az egykori kópházi tanítóról kapta a nevét. Nakovich Mihály (1840-1900) a mai Ausztria területén, *Grosswarasdorfban* született és tanulmányai befejeztével Gradistye-szerbe tanítókodott. Munkája során folyamatos tankönyvhiánnyal találkozott. Mivel az írott szó e területen nélkülözhetetlen, megalakította a tankönyvírók egyesületét s aktívan tevékenykedett maga is abban, hogy a kántorok számára daloskönyv, a tanulóknak pedig iskolai segédanyagok készüljenek. A modern horvát helyesírást elsőként alkalmazta, ezért is jelentős a személyisége. 1874-ben került a Győr-Moson-Sopron megyei *Kópházára*, ahol 26 éven át oktatta a felnővekvő nemzedéket és ezen a településen helyezték örök nyugalomra is. Hálából a község általános iskolája ma a néptanító nevét viseli.

Az eredeti elképzelés szerint a róla elnevezett versenyben, nemcsak általános, de középiskolai és felsőoktatási diákok és hallgatók is indulhattak volna. Ám közismert, hogy intézményes keretek között a gradistyei horvát nyelvoktatás középokon „hadilábon áll”. Igaz, történtek bizonyos előrelépések, hiszen Vas

megyében három középiskolában is folyik, folyt fakultatív jelleggel nyelvoktatás, de a versenyre az ottani diákok közül egy sem nevezett. Egy, illetve két alkalommal a *szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskola* Horvát nyelv és irodalom tanszékének hallgatói is eredményesen szerepeltek, de többségében a legmegbízhatóbb versenyzők természetesen az általános iskolák padjaiból kerültek ki.

A korosztályok szerint csoportokba osztott tanulók a különböző nehézségű szövegeket a verseny előtt, meghatározott időben kapják kézhez. A felkészülés alatt a cél a helyes szövegértés mellett az, hogy mindenki a maga formájára, előadásmódjára szabja az írást. Mivel az itt élő horvátok a dialektusok tekintetében szinte falvaként egy-egy szigetet alkotnak, ki-ki a maga nyelvjárásában színesíti és tolmácsolja a szakmai zsűri előtt az „egyenszöveget”.

Mindenképp érdekesség például a bezenyeiek feldolgozását meghallgatni, a kópházihoz illetve a szentpéterfaihoz képest. A versenyzőknél így kristálytisztán mérhető, milyen mértékben él természetes környezetében a nyelv, illetve, hogy annak közvetítésében mennyire aktív maga a résztvevő. A verseny tavaly a jubileumi, ötödik évébe lépett, s ez alkalomból a megszokott szombathelyi színhely helyett a kópházi általános iskola lett a házigazda. Itt írták alá azt a megállapodást, amelyben a Magyarországi Gradistyei Horvátok Egyesülete örökös megrendezésre átadta a verseny jogát a Nakovich Mihály nevét viselő oktatási intézménynek, természetesen a továbbiakban sem fosztva meg a Vas megyei Pedagógiai Intézet, a szombathelyi Főiskola valamint a gradistyei horvát egyesület támogatásától. Legeredményesebb versenyzők a Nakovich Mihályról formázott emléklappal térhetnek haza, de a nyelvkönyvek, ifjúsági olvasmányok, valamint ajándékcsomagok mellett a mindenkorai cél, hogy Gradistye legjobbjai minél többször találkozzanak s barátságok, közös élmények szövődjenek.

Az idén ősszel Kópháza ismét várja a Nakovich-verseny padjaiba a régió legtehetségesebbjeit, akik nemcsak versenyeznek, de meg is koszorúzzák az egykori pedagógus sírját. Halála után egy évszázaddal e vetélkedővel méltóképp állítanak emléket neki a szervezők és résztvevők egyaránt.

Steiner Mirjana első helyezett átveszi a díjat Bölc Mátildtól

Horváth Tímea